

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-02-19
meddelad i
Nacka Strand

Mål nr M 2167-13

SÖKANDE
Seco Tools AB
737 82 Fagersta

Ombud: Advokat [REDACTED]
[REDACTED]
Sveavägen 17, 11 tr
111 57 Stockholm

SAKEN
Ansökan om ändringstillstånd för Seco Tools AB:s pulvertillverkning på fastigheten Hyttbäcken 3 inom Fagersta kommun; nu prövning av uppskjuten fråga

AnläggningsID: 821
Koordinater (SWEREF99): N 6649878, E 544314

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslutar prövotiden och föreskriver följande slutliga villkor avseende utsläpp av etanol till luft.

4. Utsläppen till luft av etanol får vid normal drift inte överstiga 65 ton per år.

Bolaget ska senast ett år efter det att det har konstaterats att utsläppen till luft av etanol för första gången överstiger 45 ton per år installera utrustning för avskiljning av etanol från utgående luft. Tillsynsmyndigheten får meddela närmare föreskrifter om den utrustning som ska installeras samt förlänga tiden för installation av avskiljningsutrustningen.

Dok.Id 435419

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 1104 131 26 Nacka Strand	Augustendalsvägen 20	08-561 656 30 E-post: mmd.nacka.avdelning3@dom.se www.nackatingsratt.domstol.se	08-561 657 99	måndag – fredag 08:00-16:30

BAKGRUND, TIDIGARE DELDOM

Mark- och miljödomstolen lämnade i deldom den 14 maj 2014 Seco Tools AB tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken till ändring av verksamheten vid bolagets anläggningar inom fastigheten Fagersta Hyttbäcken 3 innebärande en ökning i förhållande till vad som gäller enligt grundtillståndet av den maximala årliga produktionen av hårdmetallpulver till totalt 4 000 ton. I domen förordnades att ett tidigare föreskrivet villkor 4 skulle upphöra att gälla, samt om prøvotidsutredning enligt följande.

Bolaget ska i samråd med tillsynsmyndigheten utreda möjligheterna att reducera de totala utsläppen av etanol till luft från all verksamhet vid Hyttbäcken. Av utredningen ska framgå vilka åtgärder som är tekniskt möjliga att genomföra och kostnaderna för dessa samt vilka åtgärder som bolaget är berett att vidta. Utredningen med förslag till slutliga villkor ska redovisas till mark- och miljödomstolen senast ett år efter det att denna dom har vunnit laga kraft.

Vidare meddelades den provisoriska föreskriften att utsläpp till luft av etanol som riktvärde inte får överstiga 90 ton per år.

Deldomen överklagades inte och har alltså vunnit laga kraft. Enligt uppgift har tillståndet ännu inte tagits i anspråk.

Bolaget har gett in en prøvotidsredovisning med bl.a. förslag till slutligt villkor. Länsstyrelsen i Västmanlands län och Västmanland-Dalarna miljö- och byggnadsnämnd har yttrat sig över redovisningen. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har avstått från att yttra sig.

PRÖVOTIDSREDOVISNING

Seco Tools AB har i tre bilagor redovisat bolagets utredningsarbete i dess helhet. Sammanfattningsvis har bolaget anfört följande.

Resultatet av bolagets kartläggning av etanolutsläppen från varje avdelning visar att utsläppen av etanol till luft från verksamheten vid Hyttbäcken kommer att uppgå till 101 ton per år vid tillståndsgiven produktion om inga åtgärder vidtas. I tillståndsansökan uppskattades utsläppen till 90 ton per år. Den kartläggning som nu har genomförts är utförd med god säkerhet. Vid skalning till högre produktionsnivåer ökar emellertid osäkerheten eftersom det inte är möjligt att exakt förutse de framtida utsläppen vid ökad produktion.

Bolaget har utrett ett stort antal åtgärder och tekniker för att reducera verksamhetens utsläpp av etanol till luft. Följande tekniker har avfärdats som olämpliga eller mindre lämpliga i bolagets verksamhet.

- *Balansering av utsug* för att säkerställa att en lämplig utsughastighet hålls i pulveravdelningens processutsug har befunnits vara en tekniskt olämplig åtgärd eftersom den nuvarande utsughastigheten inte kan sänkas utan att utsugets funktion påverkas negativt.
- *Kemisk neutralisering* av etanol skulle ge upphov till etylacetat, vilket är en VOC med större miljöpåverkan än etanol. Tekniken har därför inte bedömts vara lämplig.
- Installation av *flytande tak* på kärl med etanol är inte en tekniskt genomförbar åtgärd för pulverfabrikens etanoltankar, kvarnar eller kärl.
- *Biofilter* för nedbrytning av etanol kan inte användas eftersom etanolkoncentrationen i utgående luft är för hög för att filtret ska fungera som avsett. Tekniken är också behäftad med osäkerhet vad avser verkningsgrad och tillgänglighet.
- Att behandla utgående luft i en *skrubber* skulle kräva användning av 19 kubikmeter stadsvatten per timme eller mer än 166 000 kubikmeter per år. Alternativet framstår därför som resursineffektivt och har avförts från vidare utredning.
- *Kondensering* av etanol genom att kyla den till en vätska är inte tekniskt möjligt eftersom luftflödet från pulverfabrikens processutsug är alltför stort.
- *Adsorption* av etanol på olika typer av material har inte befunnits vara en tekniskt möjlig åtgärd med de etanolvängder och halter det här är fråga om.

- Adsorption av etanol i ett *zeolitfilter* i kombination med kvävgas och kondensor är ett förslag som diskuteras i bilaga 3. Tekniken är emellertid obeprövad och riskerar att medföra problem för pulverproduktionen.
- Vid eggbehandlingen skulle etanolutsläppen kunna minskas genom inköp av maskin med ett *vattenbaserat sköljsteg*. Åtgärden skulle emellertid vara orimligt kostsam i förhållande till dess nytta.
- *Kondensering av etanol från minispraytorkar* i processlaboratoriet är enligt bolagets mening inte en rimlig åtgärd för den ringa utsläppsmängd som är hänförlig till minispraytorkarna (0,5 ton per år vid tillståndsgiven produktion).

Följande åtgärder kan enligt bolagets uppfattning vidtas omedelbart.

- Kärll för förvaring av etanol vid pressnings-, pulver-, metallurg- och mediaavdelningarna förses med lock för att minska avdunstningen av etanol. Det är svårt att med någon exakthet bedöma i vilken omfattning etanolutsläppen kommer att minska till följd av denna åtgärd. Bolaget uppskattar utsläppsminskningen till i storleksordningen 5,5 ton etanol per år vid tillståndsgiven produktion.
- En rutinförändring vid påfyllning av etanol i kvarnar kan minska tiden under vilken etanol kan avgå. Åtgärden bedöms reducera utsläppen med ca 4,1 ton per år vid tillståndsgiven produktion.
- Vid eggbehandlingen kan *produktionen optimeras* så att endast produkter som måste tvättas i etanol blir föremål för sådan tvätt. Åtgärden bedöms reducera utsläppen med ca 5,1 ton per år vid tillståndsgiven produktion.

Slutligen har tre åtgärder bedömts vara alltför kostsamma vid nuvarande produktionsförhållanden. När produktionen börjar närma sig den tillståndsgivna nivån kan det dock enligt bolagets mening finnas skäl att åter utvärdera behovet av dessa åtgärder.

- *Förbränning* av etanol i utgående luft från pulverfabriken, företrädesvis genom regenerativ katalytisk oxidation, är en kostsam åtgärd. Investeringskostnaden uppskattas till ca 3 miljoner kr och driftskostnaden till ca 730 000 kr per år. Åtgärden innebär också att eventuella framtida möjligheter till återvinning av den etanol som i dag släpps ut till luft går om intet. Vid tillståndsgiven produktion

bedöms åtgärden kunna minska etanolutsläppen med 21,8 ton per år till en genomsnittlig kostnad om 42 kr/kg etanol. Vid nuvarande driftsförhållanden skulle dock utsläppsminskningen vara begränsad till 5,2 ton per år medan den genomsnittliga avskiljningskostnaden skulle uppgå till 177 kr/kg.

- Om processventilationen inom pulveravdelningen byggs om så att kvarnrummet, som är den största källan till etanolutsläpp inom pulveravdelningen, får en separat utsläppspunkt förbättras möjligheterna att rena utsläppen. Skälet härtill är att luftflödet blir mindre och etanolhalten i detta flöde blir högre efter en sådan ombyggnad. Detta gör det möjligt att överväga åtgärder som har förkastats vid nuvarande ventilationsförhållanden.

- *Kondensering av etanol genom kylning* är i dagsläget en mycket kostsam åtgärd. Investeringskostnaden uppskattas till i storleksordningen 3,5 miljoner kr. Vid tillståndsgiven produktion bedöms åtgärden kunna minska etanolutsläppen med 14,6 ton per år till en genomsnittlig kostnad om 63 kr/kg etanol. Vid nuvarande driftsförhållanden skulle dock utsläppsminskningen vara begränsad till 2,6 ton per år medan den genomsnittliga avskiljningskostnaden skulle uppgå till 303 kr/kg.

- Även behandling av utgående luft i *skrubber* är kostsamt. Investeringskostnaden uppskattas till i storleksordningen 3,3 miljoner kr. Vid tillståndsgiven produktion bedöms åtgärden kunna minska etanolutsläppen med 18,9 ton per år till en genomsnittlig kostnad om 45 kr/kg etanol. Vid nuvarande driftsförhållanden skulle dock utsläppsminskningen vara begränsad till 3,4 ton per år medan den genomsnittliga avskiljningskostnaden skulle uppgå till 225 kr/kg.

Villkorsdiskussion

Bolaget anser att det föreligger ett tillräckligt underlag för att prövotiden ska kunna avslutas och ett slutligt villkor föreskrivas. Bolaget har åtagit sig att vidta åtgärder som vid tillståndsgiven produktion kommer att minska utsläppen av etanol till luft med totalt ca 15 ton per år. Vidare har bolaget funnit att katalytisk oxidation (förbränning) samt separering av ventilation kombinerat med skrubber eller

kondensering är tekniskt möjliga åtgärder som kan minska utsläppen med ytterligare ca 15-22 ton. Bolaget kan emellertid inte i dagsläget åta sig att installera någon av dessa tekniker. Samtliga tekniker har tydliga för- och nackdelar som måste övervägas närmare. Viktigast är dock att ingen av teknikerna är kostnadseffektiv vid nuvarande produktionsnivå. Den lägsta avskiljningskostnaden ligger för närvarande på nivån 177 kr/kg (förbränning) medan den högsta är 303 kr/kg (kondensering). Vid tillståndsgiven produktion förbättras kostnadseffektiviteten. Den lägsta kostnaden kommer då att vara 42 kr/kg (förbränning) medan den högsta kommer att vara 63 kr/kg (kondensering).

Som framgår av tabell 11 i bilaga 1 kommer utsläppen av etanol vid tillståndsgiven produktion att uppgå till 86,3 ton per år vid vidtagande endast av de åtgärder som bolaget har åtagit sig att genomföra omedelbart. Bolaget föreslår ett begränsningsvärde på nivån 65 ton per år. Detta innebär att det beräkningsmässigt kommer att vara *nödvändigt* att installera ytterligare rening när produktionen närmar sig den tillståndsgivna. Den föreslagna nivån kan framstå som snävt tilltagen eftersom utsläppen vid tillståndsgiven produktion med användning av skrubber- respektive kondenseringsteknik uppskattas till 67,4 respektive 71,6 ton per år. Bolaget bedriver dock ett systematiskt miljöarbete och arbetar aktivt för att minska etanolutsläppen till luft och bedömer att differensen mellan det föreslagna begränsningsvärdet och de bedömda framtida utsläppen successivt kan arbetas bort. Den föreslagna villkorskonstruktionen är enkel men genomtänkt. Så länge kostnaderna för ytterligare rening är orimligt hög behöver ingen åtgärd vidtas. I takt med att utsläppen ökar, ökar också kostnadseffektiviteten för de utredda reningsteknikerna samtidigt som nivån på begränsningsvärdet ställer krav på ytterligare åtgärder vid ökad produktion. Villkoret har vidare den fördelen att man inte nu måste ta ställning till vilken teknik som ska användas. När bolaget närmar sig den tillståndsgivna produktionsnivån kan ju teknikutvecklingen motivera andra teknikval än de som har redovisats ovan.

Villkoret beträffande utsläpp av etanol till luft i grundtillståndet gäller, liksom prövotidsföreskriften i ändringstillståndet, som riktvärde. Enligt rådande praxis ska

riktvärden inte användas i slutliga tillståndsvillkor. Bolaget bedömer att det kommer att vara möjligt att innehålla den föreslagna utsläppsnivån vid normal drift. Det kan dock inte uteslutas att det uppstår situationer då en stor del av utsläppsutrymmet tas i anspråk vid ett enskilt tillfälle. Ett exempel på en sådan situation är en olycka vid påfyllning av etanol. En tankbil kan innehålla upp till 10 ton etanol, vilket vid en olycka kan ge upphov till ett utsläpp till luft av motsvarande storlek. Etanol är nämligen ett både lättflyktigt och lättflytande ämne, vilket gör det svårt att samla upp utsläppt etanol. En stor del av utsläppet skulle således avgå till luft. Utgångspunkten är givetvis att olyckor ska undvikas, men om en olycka ändå skulle inträffa är det enligt bolagets mening inte rimligt att räkna med den mängd etanol som då avgår vid kontroll av efterlevnaden av det föreslagna begränsningsvärdet. Värdet bör därför gälla vid normal drift. Med hänvisning till vad som har angetts ovan föreslår bolaget att följande slutliga villkor föreskrivs.

- Utsläppen till luft av etanol får vid normal drift inte överstiga 65 ton per år.

INKOMNA YTTRANDEN

Länsstyrelsen har sammanfattningsvis anfört följande.

Länsstyrelsen anser att ett begränsningsvärde på 65 ton per år är rimligt. Däremot bör bolaget lämna förslag på en villkorsformulering som anger hur utsläppen av etanol ska följas upp.

Av bolagets redovisning framgår att den lägsta avskiljningskostnaden vid nuvarande produktionsnivå är 177 kr/kg. Vid tillståndsgiven produktion förbättras kostnadseffektiviteten och den lägsta kostnaden kommer då att vara 42 kr/kg. Bolaget har i sin beräkning av kostnaden använt en avskrivningstid på 5 år. Länsstyrelsen menar att en avskrivningstid på 10 år är rimlig med tanke på den förväntade livslängden på reningsutrustningen. Enligt länsstyrelsen innehåller bolagets redovisning felberäkningar av etanolmängden som renas under femårsperioden. Rätt räknat och med en avskrivningstid på 10 år blir kostnaden vid nuvarande produktion 94 kr/kg och vid full produktion 22 kr/kg.

Länsstyrelsen yrkar i första hand att VOC-rening ska installeras omgående och att den maximala tillståndssökta verksamheten ska ligga till grund för bedömningen av vad som ska anses vara en skälig kostnad. Det får i enlighet med rättspraxis anses vara ekonomiskt skäligt att bolaget installerar VOC-rening.

I andra hand yrkar länsstyrelsen att villkoret omformuleras till ett produktionsrelaterat villkor där det framgår vid vilken produktionsnivå som VOC-rening ska vara installerad. Bolaget har åtagit sig att genomföra relativt enkla åtgärder som ger stora utsläppsminskningar av etanol till luft. Vid full produktion ger åtgärderna en utsläppsminskning på ca 15 %. Genom att dessa åtgärder genomförs förskjuts produktionsnivån då etanolutsläppen riskerar att överskrida 65 ton/år uppåt. Med bolagets förslag till villkorslydelse blir det därför aktuellt med installation av rening först vid produktionsnivåer för metallpulver kring ca 2 800 ton/år. Utifrån bolagets redovisning får det anses vara ekonomiskt skäligt att installera VOC-rening vid produktionsnivåer klart under denna nivå.

Nämnden har sammanfattningsvis anfört följande.

Nämnden tillstyrker bolagets förslag på slutligt villkor för utsläpp till luft av etanol. Nämnden vill även att domstolen föreskriver ett villkor för när installationen av reningsutrustning ska ske. Nämnden tillstyrker också bolagets yrkande om att provotiden avslutas.

Nämnden kan konstatera att bolaget redan i dagsläget genomfört åtgärder som reducerar utsläppen av etanol till luft. Detta är positivt. Men eftersom etanolutsläppen från verksamheten ändå är att räkna som betydande så är det viktigt att bolaget arbetar aktivt med framtida reducerande åtgärder, trots att provotidsfrågan avslutas. Nämnden vill vidare framhålla att det är viktigt att reningsutrustning installeras i god tid innan bolaget uppnår full produktion. Med anledning av detta anser nämnden att det kan vara lämpligt med ytterligare ett villkor som reglerar när bolaget ska installera reningsutrustningen som reducerar

utsläpp av etanol till luft. Här kan det antingen vara tiden eller mängden utsläpp av etanol till luft som blir reglerande. Nämnden överlåter åt domstolen att fastställa villkor för när installation av reningsutrustning ska ske.

BEMÖTANDE M.M.

Bolaget har sammanfattningsvis bemött yttrandena enligt följande.

Tanken med bolagets villkorsförslag är att ingen åtgärd ska behöva vidtas så länge kostnaden för ytterligare rening är orimligt hög. I kostnadsdelen har länsstyrelsen framfört att en avskrivningstid om 10 år bör användas samt att det finns beräkningsfel i den till prövotidsredovisningen fogade underlagsrapporten. Bolaget delar inte länsstyrelsens uppfattning om kostnadsberäkningarna. Avskrivning är en redovisningsterm som syftar till att i bokföringen redovisa kostnaden för anläggningstillgångars *värdeminskning*. Härigenom upptas verksamhetens tillgångar till sitt verkliga värde. Avskrivningar syftar också till att fördela kostnaderna för en tillgång över samma tid som tillgången bidrar till intäkter. Enligt Sandvikkoncernens avskrivningspolicy beräknas avskrivningstiderna således utifrån respektive tillgångs kostnad, livslängd, rådande marknad och prognoser för kommande år. I dagsläget är såväl marknaden som prognoserna för kommande år instabila. För den typ av utrustning som har aktualiserats i prövotidsredovisningen används med rådande marknadsläge en avskrivningstid om fem år. Anläggningens kostnad kommer således att påverka verksamhetens resultat under fem års tid. Det är för övrigt inte osannolikt att avskrivningstiden, i förevarande fall, visar sig vara längre än livslängden.

När det gäller avskiljningskostnader har bolaget beräknat faktiska kostnader. Detta innebär att verkningsgraden, avskrivningstiden och kalkylräntan ingår i beräkningarna. Beräkningarna utgår ifrån en verkningsgrad om 95 procent under en femårsperiod med fem års avskrivningstid för anläggningen och en kalkylränta om fem procent. Dessa faktorer ingår i alla investeringsberäkningar som bolaget gör och bolaget anser inte att det föreligger något skäl att i detta sammanhang frångå gängse beräkningsmetodik. Det är framför allt kalkylräntan som utgör skillnaden

mellan bolagets och länsstyrelsens beräkningssätt. Med hjälp av kalkylräntan diskonteras framtida kostnader till nuvärde. Beräkningen görs enligt en standardiserad formel som tar hänsyn till tidsperioden (vilket år kostnaderna uppstår) och kalkylräntan. En kalkylränta om fem procent får betraktas som normal. Osäkerheten beträffande den framtida utsläppsreduktionen har hanterats på samma sätt som kostnaden för anläggningen. Den beräkningsmetod som bolaget har använt i provotidsredovisningen är vanlig och rekommenderas bl.a. av Energimyndigheten för beräkning av s.k. livscykelkostnader.

De avskiljningskostnader som bolaget har angett i provotidsredovisningen är således korrekt beräknade. Enligt den praxis som åberopas av länsstyrelsen bör det således inte vara aktuellt att ställa krav på installation av reningsutrustning redan vid nuvarande produktionsnivå. Det sistnämnda gäller även om man utgår ifrån länsstyrelsens beräkning med en kalkylränta om 0 procent. Kostnaden är helt enkelt alltför hög vid nuvarande produktion. Länsstyrelsens förstahandsyrkande bör därför *avslås*.

Som har angetts i provotidsredovisningen ökar kostnadseffektiviteten för de utredda reningsteknikerna i takt med att produktionen ökar. Bolaget framhöll i provotidsredovisningen att nivån på begränsningsvärdet ställer krav på ytterligare åtgärder vid ökad produktion. Länsstyrelsen anser dock att den brytpunkt som förutses i provotidsredovisningen kommer för sent (vid en produktion om ca 2 800 ton metallpulver per år). För att tillmötesgå länsstyrelsen kan bolaget godta att det – utöver det villkor som bolaget har föreslagit i provotidsredovisningen – föreskrivs ett villkor med följande lydelse.

- Bolaget ska senast ett år efter det att det har konstaterats att utsläppen till luft av etanol för första gången överstiger 45 ton per år installera utrustning för avskiljning av etanol från utgående luft.

I *andra hand* kan bolaget godta att det i stället för villkoret ovan föreskrivs ett villkor med följande lydelse.

- Bolaget ska senast ett år efter det att det har konstaterats att produktionen av hårdmetallpulver för första gången överstiger 1 600 ton per år installera utrustning för avskiljning av etanol från utgående luft.

Båda villkorsförslagen bör kompletteras med ett *bemyndigande* som ger tillsynsmyndigheten rätt att vid behov *förlänga* tiden för installation av avskiljningsutrustningen. Erfarenhetsmässigt kräver förändringar av den omfattning som aktualiseras till följd av villkorsförslagen ovan en utvärdering av då befintliga tekniker och en efterföljande detaljprojektering av inte oväsentlig omfattning, vilket kräver inblandning av många intressenter inom verksamheten. Även tillsynsmyndigheten bör givetvis ges tillfälle att delta i den inledande utvärderingsfasen. Investeringen kommer således att ta tid och det är alls inte givet att installationen kan ske på ett år. Det är därför viktigt med en ”ventil” i form av det ovan föreslagna bemyndigandet. Om behov anses föreligga kan tillsynsmyndigheten även bemyndigas att meddela närmare föreskrifter om den utrustning som ska installeras, dvs. att fatta beslut till följd av den ovan angivna utvärderingen av befintliga tekniker.

Första- och andrahandsförslagen till villkorsreglering anknyter båda till det nu gällande tillståndet, där nivån 45 ton per år är det begränsningsvärde som gäller för utsläpp av etanol till luft (villkor 4) och nivån 1 600 ton per år är den produktion av hårdmetallpulver som tillåts. Eftersom ändringstillståndet som meddelades genom deldomen den 14 maj 2014 ännu inte har tagits i anspråk innebär bolagets villkorsförslag ingen förändring till vad som gäller i dag, vilket enligt bolagets mening måste anses vara en rimlig reglering både från miljö- och verksamhetssynpunkt.

Som har utvecklats i provotidsredovisningen är det viktigt för bolaget att man inte nu tar ställning till vilken teknik som ska användas. Bolaget arbetar aktivt enligt hushållningsprincipen och strävar efter att installera utrustning och system som är energieffektiva och i möjligaste mån möjliggör återvinning och återanvändning. Provotidsredovisningen innehåller en mycket noggrann utredning vad gäller bästa

möjliga tillgängliga teknik för VOC-rening vid bolagets anläggning. Med de tekniska förutsättningar som råder i dag är förbränning den enda teknik som framstår som ekonomiskt rimlig vid en ökad produktion. Principiellt sett är dock förbränning inte en teknik som bolaget ser särskilt positivt på eftersom bolaget med denna teknik tvingas ge avkall på sina ambitioner i fråga om återanvändning (på grund av att etanolen eldas upp). En annan nackdel med förbränning är att tekniken medför en ökad energiförbrukning eftersom bolagets etanolutsläpp inte förekommer i sådana koncentrationer som krävs, vilket innebär att energi måste tillföras vid förbränningen. Det är bolagets förhoppning att teknikutvecklingen kommer att göra det möjligt att installera en reningsanläggning som möjliggör återanvändning av etanol och som inte kräver stora mängder energi när utsläpps- eller (i andra hand) produktionsnivåerna kräver extern rening.

Med hänsyn till ovanstående vidhåller bolaget – med hänvisning till hushållningsprincipen i 2 kap. 5 § samt till 2 kap. 7 § miljöbalken – att frågan om vilken typ av reningsutrustning som ska installeras bör anstå tills utsläpps- eller (i andra hand) produktionsmängden kräver att rening installeras.

Sammanfattningsvis vidhåller bolaget det villkorsförslag som anges i prövotidsredovisningen och föreslår att det kompletteras med ett villkor som anger när utrustning för avskiljning av etanol från utgående luft ska installeras. I första hand anser bolaget att sistnämnda tidpunkt bör infalla när utsläppen av etanol för första gången har överstigit 45 ton per år. I andra hand kan tidpunkten infalla när produktionen av hårdmetallpulver för första gången har överstigit 1 600 ton per år. Båda nivåerna motsvarar nollalternativet för den produktionsökning som medges i deldomen den 14 maj 2014, dvs. utsläppsvillkoret för etanol enligt nu gällande tillstånd respektive tillståndsmeningen i den del den avser produktion av hårdmetallpulver.

Länsstyrelsen har efter att ha tagit del av bolagets bemötande yrkat att villkor för installation av utrustning för avskiljning av etanol ska föreskrivas i enlighet med bolagets andrahandsförslag. Länsstyrelsen har anfört bl.a. följande. Bolaget har

åtagit sig att genomföra relativt enkla åtgärder som ger stora utsläppsminskningar av etanol till luft. Med en villkorslydelse enligt bolagets förstahandsyrkande skulle metallpulver kunna produceras vid en högre nivå än den idag tillståndsgivna. Länsstyrelsen bedömer därför att bolagets andrahandsyrkande på ett bättre sätt överensstämmer med ianspråktagandet av tillståndet.

Nämnden har anfört bl.a. följande. Bolaget har redovisat två alternativa förslag till villkor avseende installation av avskiljningsutrustning. Nämnden kan acceptera båda förslagen men förordar alternativ 1. Vidare anser nämnden att det föreslagna bemyndigandet till tillsynsmyndigheten avseende eventuell förlängning av tid för installation kan accepteras, då nämnden har förståelse för att det kan ta tid att installera avskiljningsutrustning. Dessutom kan nämnden acceptera bemyndigandet om att besluta om vilken avskiljningsutrustning som ska installeras.

DOMSKÄL

Enligt mark- och miljödomstolen finns det förutsättningar att avgöra målet utan huvudförhandling i sammansättningen en lagfaren domare och ett tekniskt råd.

Mark- och miljödomstolen bedömer att bolagets utredning utgör tillräckligt underlag för att ta ställning till den uppskjutna frågan. Prövotiden kan alltså avslutas.

I likhet med länsstyrelsen och nämnden anser mark- och miljödomstolen att bolagets förslag till slutligt villkor när det gäller begränsningsvärde för utsläpp av etanol till luft, 65 ton per år vid normal drift, kan godtas.

När det gäller frågan om när installation av avskiljningsutrustning ska ske framgår av rättspraxis (t. ex. MÖD:s dom den 23 april 2015 i mål nr M 5062-14 samt det i den domen nämnda fallet MÖD 2000:13) att 60 – 120 kr/kg VOC kan vara ett rimligt kostnadsintervall för när åtgärder kan krävas och att bl.a. typerna av VOC har betydelse för vilken del av intervallet som bör tillämpas. När det som i detta fall är fråga om ämnen som är mindre skadliga från hälso- och miljösynpunkt bör den

nedre delen av kostnadsintervallet tillämpas. I de nämnda domarna uttalade sig MÖD även ifråga om vilken avskrivningstid och ränta som bör tillämpas vid kostnadsberäkningarna.

Mot denna bakgrund bedömer domstolen att villkor om när avskiljningsutrustning ska installeras kan föreskrivas i enlighet med något av bolagets två förslag. Förstahandsförslaget är kopplat till utsläppen av etanol till luft medan andrahandsförslaget är kopplat till produktionen av hårdmetallpulver. Enligt domstolens mening framstår det från miljösynpunkt som mest motiverat att relatera villkoret till utsläpp av etanol till luft. Det förhållandet att ett sådant villkor kan innebära att produktionsnivån, genom andra utsläppsminskande åtgärder, skulle kunna bli högre än den tidigare tillståndsgivna utan att installation av avskiljningsutrustning behöver ske föranleder inte annan bedömning. I sammanhanget kan nämnas att domstolen förutsätter att de åtgärder som bolaget angett faktiskt vidtas omedelbart (se ovan s. 4). Ett villkor i enlighet med bolagets förstahandsförslag bör således föreskrivas. Det saknas skäl att, såsom länsstyrelsen yrkat i sitt första yttrande, föreskriva att övrig utrustning för VOC-avskiljning ska installeras omgående.

Villkoret bör kompletteras med ett bemyndigande för tillsynsmyndigheten att meddela närmare föreskrifter om den avskiljningsutrustning som ska installeras. Det kan därvid noteras att bolaget i sina utredningar utgått ifrån en verkningsgrad om 95 procent. Av skäl som har anförts av bolaget bör villkoret även kompletteras med ett bemyndigande som ger tillsynsmyndigheten rätt att vid behov förlänga tiden för installation av avskiljningsutrustningen.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV425)
Överklagande senast den 11 mars 2016. Prövningstillstånd krävs.

Magnus Hjort

Gisela Köthnig

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Magnus Hjort och tekniska rådet Gisela Köthnig.

SVERIGES DOMSTOLAR

ANVISNING FÖR HUR MAN ÖVERKLAGAR - DOM I MÅL DÄR MARK- OCH MILJÖDOMSTOLEN ÄR FÖRSTA INSTANS

Den som vill överklaga mark- och miljödomstolens dom ska göra detta skriftligen. **Skrivelsen ska skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen.** Överklagandet prövas av Mark- och miljööverdomstolen vid Svea hovrätt.

Överklagandet ska ha kommit in till mark- och miljödomstolen **inom tre veckor** från domens datum. Sista dagen för överklagande finns även på sista sidan i domen.

Har ena parten överklagat domen i rätt tid, får också motparten överklaga domen (s.k. **anslutningsöverklagande**) även om den vanliga tiden för överklagande har gått ut. Överklagandet ska också i detta fall skickas eller lämnas till mark- och miljödomstolen **inom en vecka** från den i domen angivna sista dagen för överklagande. Om det första överklagandet återkallas eller förfaller kan inte heller anslutningsöverklagandet prövas.

För att ett överklagande ska kunna tas upp krävs att Mark- och miljööverdomstolen lämnar **prövningstillstånd**. Det görs om:

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som mark- och miljödomstolen har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står mark- och miljödomstolens avgörande fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Mark- och miljööverdomstolen varför klaganden anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla uppgifter om:

1. den dom som överklagas med angivande av mark- och miljödomstolens namn samt datum för domen och målnummer,
2. den ändring av mark- och miljödomstolens dom som klaganden vill få till stånd,
3. grunderna (skälen) för överklagandet och i vilket avseende mark- och miljödomstolens domskäl enligt klagandens mening är oriktiga,
4. de omständigheter som åberopas till stöd för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
5. de bevis som åberopas och vad som ska styrkas med varje bevis.

Har en omständighet eller ett bevis som åberopas i Mark- och miljööverdomstolen inte lagts fram tidigare, ska klaganden förklara anledningen till omständigheten eller beviset inte åberopats i mark- och miljödomstolen. **Skriftliga bevis** som inte lagts fram tidigare ska ges in samtidigt med överklagandet. Vill klaganden att det ska hållas ett förnyat förhör eller en förnyad syn på stället, ska han eller hon ange det och skälen till detta. Klaganden ska också ange om han eller hon vill att motparten ska infinna sig personligen vid huvudförhandling i Mark- och miljööverdomstolen.

Skrivelsen ska vara undertecknad av klaganden eller hans/hennes ombud.

Om ni tidigare informerats om att **förenklad delgivning** kan komma att användas med er i målet/ärendet, kan sådant delgivningssätt också komma att användas med er i högre instanser om någon överklagar avgörandet dit.

Ytterligare upplysningar lämnas av mark- och miljödomstolen. Adress och telefonnummer finns på första sidan av domen.

